

Hensyn just skal nære saa store Engstelser, og jeg vilde meget ønske at man ikke vilde lægge for megen Vægt derpaa, thi det afstedkommer en Engstelse omkring i Landet, som kan lægge en saadan Foranstaltning som denne Sten i Vejen, og derved kan gøre det vanskeligt for os, der interessere os for Løven, at kunne imødegaa den Stenning, der rejses. Hvad dernæst Omkostningerne angaar, er det jo dog givet, at det ikke kan medføre saa uhyre store Omkostninger at saa en Udskifning omkring paa 5—6 Steder i Sognet. Som min ærede Medforslagsstiller fremhævede, behøver hver enkelt Havelod jo slet ikke at matriculeres. Det gælder altsaa om, at man først bliver enig om de Steder, der ere at vælge og dernæst om at saa en Landinspektør til at matriculere de Lodder, der købes, og senere affætte dem enkeltvis i Lodder paa 1 eller 2 Skæpper Land, ligesom det passer bedst. Men en saadan Udskifning er i Virkeligheden ikke saa dyr, og det vil jo hovedet gaa over paa Lejeren, idet det vil blive lagt til Købesummen, hvoraf der skal svares Rente. Hvad er der da tilbage til Behyrdelse for Kommunen? Der er at svare den ene Procent, som skal afbetales. Det kunde tænkes at blive en Byrde, dersom man maatte forudsætte, at Pengene ikke kunde faas til 4 pCt., som det ærede Medlem for Svendborg Amt 7 Valgkreds (Brodenhuus-Schack) mente. Han sagde, at det ikke vilde være vanskeligt for Sogneraadene at saa Pengene, men at det kunde være et Spørgsmaal, om de kunde faas til 4 pCt. I Tilfælde af, at dette ikke kunde ske, vilde der blive en forøget Byrde for Kommunerne, men jeg maa tilføje, at det ere Forslagsstillerne gaaede ud fra som en bestemt Mulighed, og man har tænkt sig, at det ikke vilde være vanskeligt at træffe saadanne Foranstaltninger, at Kommunerne vilde kunne ordne Laanet indenfor de 4 pCt. Der vil altsaa ikke være andet til Behyrdelse for Kommunerne end den ene Procent; det øvrige vil falde paa Lejerne. Nu er det Spørgsmaalet, hvor stor en Behyrdelse vil det blive for en Kommune? Tage vi f. Eks. en 35—36 eller 40 Havelodder og sige, at de ville koste 6—8 eller 10,000 Kr. i en Kommune — i nogle ville de kun koste nogle Hundreder, i andre nogle Tusinde — men lad det nu blive 6,000 Kr., afdragne med en Procent bliver dette kun 60 Kr. om Aaret for en Kommune, og det er ikke mere, end hvad de maa betale til Opdragelseshjælp til et eller andet fattigt Barn. Man maa jo bestandig huske paa, at naar disse Havelodder ere komne i Drift og have gjort deres til at gøre Hjemmene hyggelige, maaste ogsaa

til at højne Karaktererne, om jeg saa maa sige, hos den arbejdende Befolkning, det vil sige Selvstændighedsfølelsen, saa vilde man senere kunne have saa store Fordele ved Beparelse i Kommunens Fattigudgifter, langt større end den ubetydelige Udgift af 60—100 Kr. om Aaret, det mulig kan blive. Jeg tror, at selv om vi se paa Kommuner, hvor der er rigtig mange Arbejdere, hvor Forholdene ere saaledes, at der f. Eks. ligger et Par Herregaarde, saa at der derfor er flere Arbejdere end i andre Kommuner, saa vilde dog saadanne Kommuner ikke være idetjente med foreløbig at afdrage dette, det faar jo altid en Ende, og det vilde efter min Overbevisning gavne dem med Hensyn til deres Fattigudgifter i kommende Tider. — Der har været talt om Muligheden af at bebygge disse Lodder, og min ærede Medforslagsstiller har tænkt sig Tilfælde, hvor man maaste kunde komme dertil, saaledes forstod jeg ham. Maaste saadant kan tænkes, men hovedsagelig eller i Grunden er det ikke, og kan det ikke være Tanken, thi hvem skal egentlig bygge? Dersom man tænker sig, at det er en Herregaards Arbejder, der har en saadan Lod, og han bliver opagt fra sin Bopæl, som tilhører Herremanden, skal Kommunen saa bygge? Nej, det har været vor Tanke, at der vil dog vel nok gives Huslejlighed for ham et eller andet Sted i Byen, der er jo nu om Stunder ikke en saadan Mangel paa Huslejlighed, som der var i 1850. At forudsætte, at Kommunen skulde bygge, naar han blev husvild, vilde være farligt, det kunde føre til, at han kunde benytte sig af Lejligheden og maaste gøre sig ubehagelig lige over for den Mand, han boede til Leje hos, for at saa Kommunen til at bygge. En Tvang for Kommunen til at bygge kan der ikke være Tale om, men man kunde tænke sig et andet Forhold, man kunde tænke sig, at en Arbejder selv i Narenes Løb kan blive i Stand til at bygge, og at der kunde gives ham Tilladelse til at bygge paa Lodden. Det vilde blive et ejendommeligt dobbelt Forhold, idet han kom til at eje Bygningen, og Kommunen Havelodden, og det vilde være et lidt vanskeligt Forhold, der saaledes var etableret, men skulde det vise sig, at der vilde blive Mangel paa Huslejligheder i en Kommune, kunde det jo tænkes, at man vilde vælge en saadan Lod til at bygge et Familiehus paa. Selv om alle Lodder skulde være lejede ud, vilde der jo ikke i nogen Kommune være Mangel paa Byggeplads, thi man har jo altid Løven af 4de Juli 1850, efter den vil man kunne ekspropriere Jord til Byggeplads for husvilde, hvis der i Tidens Løb skulde blive en